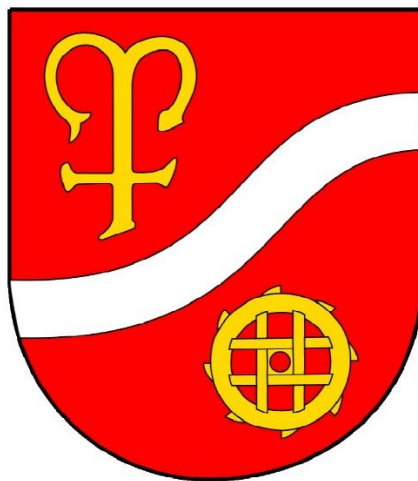

Strategia rozwoju usług społecznych dla obszaru rewitalizacji miasta Rumi na lata 2017-2022

projekt

styczeń 2017

Dokument powstał w ramach projektu pt. „Rumia – Rozwój Usług Miasta, Integracja i Aktywizacja – Lokalny Program Rewitalizacji obszarów zdegradowanych w Rumi” realizowany jest przy współfinansowaniu środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020.

Spis treści

Kontekst powstania strategii.....	3
Powiązanie z dokumentami strategicznymi gminy.....	6
Diagnoza	9
Cele i kierunki działań	12
Cele Strategii.....	12
Kierunki działań	13
CEL SZCZEGÓŁOWY 1. ROZSZERZENIE ZAKRESU USŁUG SPOŁECZNYCH ZGODNIE Z POTRZEBAMI MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI	13
CEL SZCZEGÓŁOWY 2. POPRAWA JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH REALIZOWANYCH W MIEŚCIE RUMI	22
CEL SZCZEGÓŁOWY 3. ZWIĘKSZENIE UDZIAŁU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH I SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ W ŚWIADCZENIU USŁUG SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE RUMI	25
System realizacji i monitorowania	29

Kontekst powstania strategii

W ostatnich latach w polityce europejskiej coraz silniejszy akcent kładzie się na rozwój usług społecznych użyteczności publicznej jako ważny element włączenia społecznego i wzmacniania spójności społecznej. W związku z tym inwestycje w usługi społeczne są obecnie jednym z priorytetów w europejskiej polityce spójności i wykorzystaniu funduszy unijnych. Możliwości, jakie dają środki europejskie stały się impulsem do rozwoju usług społecznych w Polsce i bardziej świadomego ich planowania na poziomie krajowym i regionalnym.

Jednak to lokalne samorządy odpowiadają za dostarczanie usług społecznych użyteczności publicznej. Usługi te stanowią formę realizacji zadań samorządów wynikających z ustawy o samorządzie gminnym, w ustawie o samorządzie powiatowym oraz ustawie o gospodarce komunalnej. Do usług społecznych użyteczności publicznej w gminach i powiatach, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, należy zaliczyć co najmniej usługi w zakresie:

- promocji i ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- edukacji publicznej,
- kultury, kultury fizycznej i turystyki,
- polityki prorodzinnej,
- wspierania osób z niepełnosprawnościami
- przeciwdziałania bezrobociu.

W związku z tym wątek rozwoju usług społecznych powinien być coraz silniej obecny w polityce lokalnej, a polityka ta powinna być realizowana w sposób przemyślany i konsekwentny, być spójna z działaniami podejmowanymi w innych sferach rozwoju lokalnego oraz zgodna z polityką rozwojową na poziomie województwa, Polski i Unii Europejskiej.

Gmina Miejska Rumia chce prowadzić działania promujące właśnie taką politykę. Stąd decyzja o opracowaniu *Strategii rozwoju usług społecznych dla obszaru rewitalizacji miasta Rumi na lata 2017-2022* spójnej z *Gminnym Planem Rewitalizacji Miasta Rumi*.

Strategia koncentruje się na wybranych kategoriach usług społecznych:

- tych, które są kluczowe w kontekście wyzwań demograficznych stojących przed miastem, w szczególności w obszarze rewitalizacji,

- tych, które są ważne dla procesu deinstytucjonalizacji usług czyli przejścia do świadczenia usług w takich formach, które pozwalają ich odbiorcom pozostawać jak najdłużej w środowisku rodzinnym albo w lokalnej społeczności oraz prowadzić niezależne życie, a gdy nie jest to możliwe – w formach jak najbardziej zbliżonych do warunków rodzinnych,
- tych, które są najważniejsze dla poprawy spójności społecznej i terytorialnej miasta, a więc które wspierają osoby doświadczające trudności życiowych i społecznych oraz zamieszkujące na obszarze rewitalizacji,

a także – ze względu na konieczność zapewnienia finansowania – tych usług, które są priorytetem w polityce wykorzystania środków europejskich w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego.

W ramach Strategii będą więc wspierane:

- usługi edukacji przedszkolnej,
- usługi opiekuńcze,
- usługi asystenckie dla osób z niepełnosprawnościami,
- usługi wspierania rodziny.

Strategia dotyczy przede wszystkim obszaru rewitalizacji. Jednak część zaproponowanych działań, w szczególności tych, które dotyczą budowania zintegrowanego i partycypacyjnego systemu monitorowania jakości i dostępności usług, musi dotyczyć całego miasta. Nieracjonalne i nieuzasadnione ze względów merytorycznych i finansowych byłoby ograniczanie się wyłącznie do obszaru rewitalizacji. *Strategia* stanowi zatem uzupełnienie dla Gminnego Planu Rewitalizacji. Wszystkie zaplanowane kierunki działań są ze sobą komplementarne.

Średniookresowy horyzont czasowy *Strategii* – rok 2022 – wynika z kilku przesłanek. Po pierwsze taka strategia jest uchwalana w Rumi po raz pierwszy, a efekty jej wykonania będą zależne od wykonania innych powiązanych dokumentów, szczególnie *Gminnego Programu Rewitalizacji* i *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*. Po drugie, zewnętrzne środki finansowe, które będą znaczącym źródłem finansowania realizacji *Strategii*, są dostępne zwłaszcza w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach polityki spójności do roku 2020 (z możliwością wykonania do 2023 r.). Po trzecie wreszcie, sytuacja w zakresie potrzeb dotyczących usług społecznych oraz innowacyjnych sposobów ich zaspokajania jest na tyle

dynamiczna, że sześcioletni okres uznano za najbardziej adekwatny do realnego zaplanowania konkretnych celów, działań i określenia źródeł jej finansowania.

Powiązanie z dokumentami strategicznymi gminy

Strategia rozwoju usług społecznych miasta Rumi jest spójna z innymi dokumentami strategicznymi opracowanymi dla Miasta Rumia i wyznaczonymi przez nie celami i kierunkami działań. Strategia uzupełnia i precyzuje cele i kierunki działań dla obszaru rewitalizacji.

Cele i kierunki działań zaplanowane w *Strategii rozwoju usług społecznych dla obszaru rewitalizacji miasta Rumi* wpisują się w wizję rozwoju miasta sformułowaną w Strategii Rozwoju Miasta Rumia. Zgodnie z tą wizją mieszkańcy miasta są społecznie zintegrowani i posiadają istotny wpływ na decyzje władz miasta, natomiast władze miasta cechują się dużą odpowiedzialnością za ogół spraw społeczności, są otwarte na różnorodne potrzeby mieszkańców, zwłaszcza słabszych. *Strategia rozwoju usług społecznych* stanowi urzeczywistnienie tej wizji oraz jej uszczegółowienie i wskazanie aktualnych potrzeb i potencjałów oraz dostępnych instrumentów (czego w aktualnej Strategii Rozwoju Miasta Rumia brakuje). Przede wszystkim przewiduje działania, w szczególności na rzecz tych mieszkańców, którzy są w najtrudniejszej sytuacji życiowej (np. mają problemy wychowawcze, trudności z zapewnieniem opieki nad osobami starszymi i małymi dziećmi, doświadczają niesamodzielności spowodowanej chorobą, wiekiem, niepełnosprawnością) i w związku z tym wymagają pomocy. Dodatkowo działania *Strategii* koncentrują się na obszarze miasta, na którym następuje kumulacja zjawisk kryzysowych. Jednocześnie *Strategia rozwoju usług społecznych* przewiduje zaangażowanie mieszkańców w planowanie potrzeb oraz udział organizacji obywatelskich i podmiotów ekonomii społecznej w dostarczaniu usług oraz monitorowaniu Strategii.

Cel *Strategii rozwoju usług społecznych* przyczynia się do realizacji celu 4 Strategii Rozwoju Miasta Rumia: Podnoszenie poziomu życia, bezpieczeństwa, wiedzy i kwalifikacji mieszkańców i celu szczegółowego 4.3 Zapewnienie opieki socjalnej osobom znajdującym się w potrzebie, zapewnienie opieki osobom niepełnosprawnym i obłożnie chorym.

Strategia jest spójna także z Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Rumia na lata 2014-20, przyjętą przez władze Rumia w 2014 r., i stanowi jej uzupełnienie

w warstwie dotyczącej usług społecznych i zaangażowania sektora społecznego. *Strategia* wyznacza cele i kierunki działań związane ze zwiększaniem udziału organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych, w realizacji usług społecznych,

w szczególności na obszarze rewitalizacji. Jednocześnie przewiduje zwiększenie udziału mieszkańców w planowaniu i ocenie usług. Również system koordynacji i monitorowania

Strategii oparty jest na zaangażowaniu wielu środowisk, co sprzyja budowie współpracy wielosektorowej. Tym samym *Strategia* realizuje następujące cele Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

1. cel strategiczny 1 *Zintegrowana polityka społeczna* i służący jego realizacji cel operacyjny 2 *Współpraca sektora pozarządowego z administracją samorządową w organizacji usług społecznych*.
2. cel strategiczny 2 *Wzrost potencjału społecznego* i służące jego realizacji cele operacyjne:
 - 2. *Rozwój współpracy z sektorem obywatelskim i społecznością lokalną*.
 - 3. Rozwój wolontariatu na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez kształtowanie postaw współodpowiedzialności za drugiego człowieka oraz uświadamianie potrzeby integracji osób znajdujących się w trudnej sytuacji.
 - 4. Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży.
3. cel strategiczny 3 *Integracja i reintegracja społeczna i zawodowa*, w tym w szczególności w następujące cele operacyjne:
 - Badanie potrzeb, problemów i zasobów poszczególnych społeczności i grup społecznych.
 - Działania na rzecz włączania społeczności lokalnych w rozwiązywanie problemów istniejących na ich terenie zamieszkania.
 - Wspieranie rodzin w samodzielnym wypełnianiu funkcji społecznych i zawodowych
 - Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych i pomoc w pokonywaniu przeciwności.
 - Wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych w organizowaniu się jednostek w grupy wsparcia, organizacje społeczne, stowarzyszenia itp.
 - Zapobieganie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób starszych i niepełnosprawnych.

Cele i kierunki działań *Strategii rozwoju usług społecznych* są komplementarne do celów, kierunków działań i działań wyznaczonych w *Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Rumi*. Obydwa dokumenty dotyczą zasadniczo obszaru rewitalizacji. GPR jest dokumentem bardziej kompleksowym, dotyczy sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej na obszarze rewitalizacji. *Strategia* natomiast odnosi się jedynie do jednego wątku polityki społecznej, która

będzie realizowana na obszarze rewitalizacji w ramach GPR, czyli do usług społecznych. *Strategia* rozbudowuje opisane w ramach GPR działania w sferze usług społecznych, nadając im szerszy kontekst. Jednocześnie, opracowanie *Strategii* jako ważnego dokumentu uzupełniającego i rozwijającego treści GPR, wynika z uznania sfery społecznej za kluczowy element skoncentrowanych działań rewitalizacyjnych.

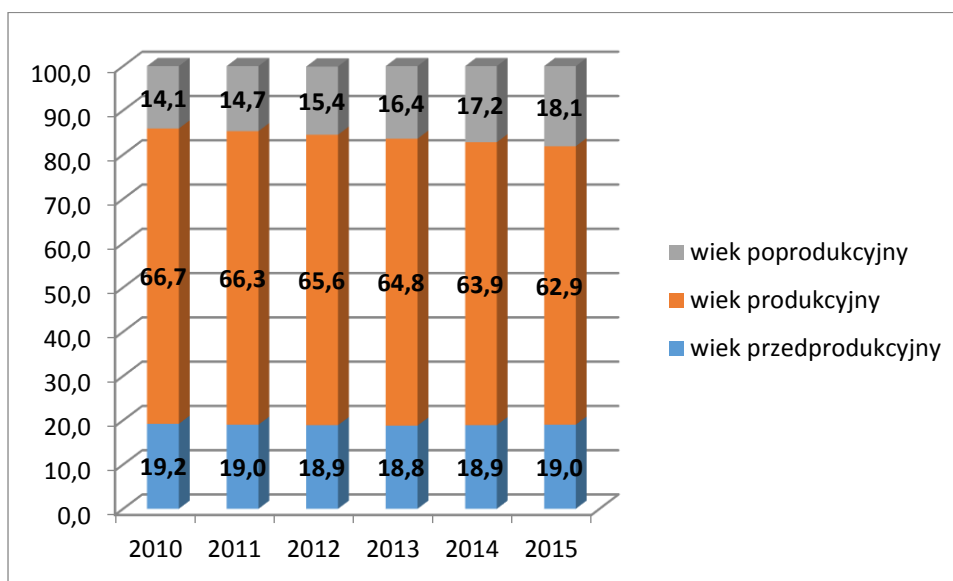
Jednym z celów *Strategii rozwoju usług społecznych* jest *Zwiększenie udziału organizacji obywatelskich i sektora ekonomii społecznej w świadczeniu usług społecznych w mieście Rumia*. Jest to w pełni spójne z Programem Współpracy Gminy Miejskiej Rumia z organizacjami pozarządowymi w 2017 roku. Program ten przewiduje, że Gmina zlecać będzie zadania w dwunastu obszarach tematycznych współpracy, z czego 4 są kluczowe dla rozwoju usług społecznych, które będą wspierane w ramach *Strategii*. Są to obszary:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej - prowadzenie placówek wsparcia dziennego,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży.

Diagnoza

Szczegółowa diagnoza obrazująca braki i potrzeby w zakresie dostępności i jakości usług społecznych stanowi element *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Rumi*. Poniżej zaprezentowano najistotniejsze wątki diagnozy bezpośrednio powiązane z zakresem *Strategii*.

- 1) Wg danych GUS zwiększa się odsetek mieszkańców Rumi w wieku poprodukcyjnym (z 14% w 2010 do 18% w 2015 r.).

- 2) Liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła na przestrzeni ostatnich 5 lat o 1/3 i wynosi obecnie 8,6 tys. osób.
- 3) Najliczniejszą grupę osób w wieku poprodukcyjnym stanowią osoby do 70 roku życia.
- 4) Przybywa osób w wieku 85 lat i więcej. W ciągu ostatnich 5 lat liczba mieszkańców Rumi w tym wieku zwiększyła się o 30% (z 500 w 2010 r. do 728 w 2015 r.).
- 5) Wraz ze wzrostem liczby osób w wieku starszym zwiększają się także potrzeby opiekuńcze. Wraz z wiekiem zmniejsza się poziom sprawności narządów zmysłu i ruchu, a tym samym wzrasta poziom niesamodzielności.
- 6) Najważniejsze źródło wsparcia usługami opiekuńczymi dla osób starszych stanowi rodzina. Brak jest jednak szczegółowych danych dotyczących opieki rodzinnej. Danych takich brakuje zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak i lokalnym. Brak jest także informacji o środowiskowych usługach opiekuńczych realizowanych w ramach działalności gospodarczej bez udziału środków publicznych. Istnieje potrzeba zapewnienia wsparcia dla rodzin opiekujących się osobami starszymi.

- 7) Na terenie miasta w 2015 r. z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania skorzystały 103 osoby, w tym z obszaru rewitalizacji 33 osoby. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych nieznacznie, choć systematycznie wzrastała w ostatnich latach. Należy się spodziewać coraz większego zapotrzebowania na tego rodzaju usługi ze względu na zwiększającą się populację osób w wieku poprodukcyjnym, w tym w szczególności osób po 85 roku życia.
- 8) Część mieszkańców Rumi korzysta z pomocy w formie umieszczenia w domach pomocy społecznej. Wydatki gminy za pobyt w domach pomocy społecznej w ostatnich latach wzrastały o ok. 12-14% rocznie. Prognozuje się jednak, że w kolejnych latach wydatki pozostaną na poziomie z 2015 r. tj. prawie 650 tys. zł.
- 9) W Rumi działa dzienna placówka wsparcia dla osób w podeszłym wieku prowadzona przez organizację pozarządową, a także uniwersytet trzeciego wieku i kluby seniora.
- 10) Liczba rodzin, które korzystają ze wsparcia z tytułu niepełnosprawności wykazuje tendencję wzrostową. I choć liczba ta zmniejszyła się w 2015 r, prognozy wskazują, że w 2016 r. znów wzrośnie. W 2015 r. z pomocy skorzystało 671 rodzin z co najmniej jedną osobą z niepełnosprawnością.
- 11) Ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi korzysta 68 osób. Nie jest obserwowany wzrost zapotrzebowania na te usługi.
- 12) W Rumi działa warsztat terapii zajęciowej prowadzony przez organizację pozarządową.
- 13) Z edukacji przedszkolnej korzystało w 2015 r. 1699 dzieci. Wg prognozy kolejnych latach liczba ta będzie nieznacznie spadała. Mimo to przewiduje się, że nadal będzie się utrzymywał deficyt miejsc przedszkolnych. W 2015 r. ze względu na brak miejsc odmówiono udziału w edukacji przedszkolnej 167 dzieciom.
- 14) Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, była powodem wsparcia 238 rodzin w Rumi, w tym 33 rodzin z obszaru rewitalizacji (13%). Najwięcej rodzin (23) pochodziło z Zagórza. Stąd też pochodzi najwięcej dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (13). Łącznie w pieczy umieszczono 54 dzieci z Rumi, w tym z obszaru rewitalizacji pochodzi 16 dzieci. Wydatki Rumi na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej zwiększają się co roku o kwotę w wysokości ok. 100 tys. zł.
- 15) Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych często występuje w połączeniu z innymi trudnościami, w szczególności z bezrobociem, a w konsekwencji z ubóstwem. Ubóstwo jest głównym powodem korzystania ze wsparcia pomocy

społecznej przez rodziny z obszaru rewitalizacji. Z tego powodu z pomocy korzysta 213 rodzin z obszaru rewitalizacji, co stanowi 25% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. Aż 156 rodzin korzystających z pomocy mieszka na Zagórzu (18% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa).

- 16) Dla zapewnienia wsparcia rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych MOPS w Rumi zatrudnia 5 asystentów rodziny. Z ich pomocy korzystało w 2015 r. 56 rodzin, w 2016 r. planuje się objęcie wsparciem 60 rodzin. W gminie działa także jedna placówka wsparcia dziennego z 15 miejscami.

Cele i kierunki działań

Cele *Strategii rozwoju usług społecznych miasta Rumi* oraz adekwatne kierunki działań są sformułowane w ten sposób, że **nie dublują się, ale uzupełniają lub uszczegóławiają dla obszaru rewitalizacji cele dokumentów, z którymi *Strategia* ta tworzy pewną konstelację** – chodzi tu szczególnie o Gminny Program Rewitalizacji, Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, Strategię Rozwoju Miasta Rumi oraz Program współpracy Gminy Miejskiej Rumia z Organizacjami Pozarządowymi.

Cele te są odpowiedzią na główne potrzeby i wyzwania w sferze usług społecznych na obszarze rewitalizacji, zamieszkałym przez ok. 5,5 tys. osób. Obszar ten obejmuje trzy jednostki urbanistyczne:: Zagórze, Towarowa oraz Stara Rumia I). **Zakres i układ celów podyktowany jest dążeniem do osiągnięcia realnej wartości dodanej z kompleksowych, skoncentrowanych i skoordynowanych działań** przez kilka lat. Podejście takie jest zgodne z obowiązującymi krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi dotyczącymi rozwoju regionalnego i lokalnego oraz polityki miejskiej. Doświadczenia i dobre praktyki z realizacji poniższych celów służyć będą nie tylko zwiększaniu efektywności działań rewitalizacyjnych, ale także usprawnianiu narzędzi i technik dostarczania usług społecznych (i szerzej – wszystkich usług publicznych) w całym mieście.

Cele Strategii

Cel główny:

Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w Rumi

Cel główny będzie realizowany przez następujące cele szczegółowe:

- 1. Rozszerzenie zakresu usług społecznych zgodnie z potrzebami mieszkańców obszaru rewitalizacji**
- 2. Poprawa jakości usług społecznych realizowanych w mieście Rumi**
- 3. Zwiększenie udziału organizacji obywatelskich i sektora ekonomii społecznej w świadczeniu usług społecznych w mieście Rumi**

Cel szczegółowy pierwszy będzie realizowany przede wszystkim poprzez działania nakierowane na rozbudowę oferty usług pozwalających na przezwycięzenie problemów społeczności

lokalnej na obszarze rewitalizacji. Dotyczy to w szczególności usług nakierowanych na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Część usług będzie jednak adresowana nie tylko do mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale także do pozostałych mieszkańców Gminy Rumia. Dotyczy to w szczególności usług opieki nad dziećmi do lat 3 oraz usług edukacji przedszkolnej. Jest to związane z charakterem tych usług, ale także wynika z potrzeby zwiększenia integralności obszaru rewitalizacji z pozostałym obszarem Gminy.

Cel szczegółowy drugi będzie realizowany przede wszystkim poprzez likwidację luk informacyjnych dotyczących dostępności usług społecznych i zapotrzebowania na te usługi, wypracowanie standardów określonych rodzajów usług, zwiększenie zaangażowania mieszkańców, organizacji obywatelskich i podmiotów ekonomii społecznej w planowaniu usług społecznych, ich realizację i ocenę.

Cel szczegółowy trzeci odnosi się on do zmiany sposobu realizacji usług społecznych i zwiększenia udziału organizacji obywatelskich i innych podmiotów ekonomii społecznych w realizację tych usług.

O ile cel pierwszy będzie ściśle związany z obszarem rewitalizacji, to cel drugi (z natury rzeczy) nie ma tak silnego wymiaru terytorialnego. Podobnie cel trzeci, natomiast niektóre działania pobudzające sektor obywatelski będą realizowane na obszarze rewitalizacji z większą intensywnością. Zasadniczo jednak cel drugi i trzeci odnoszą się do sposobu realizacji usług i dbania o ich jakość, te zaś powinny być wspólne dla całego miasta. Natomiast część usług społecznych, ich rodzaj, skala i lokalizacja w przestrzeni, ma szczególne znaczenie dla rozwoju obszaru rewitalizacji, co znalazło odzwierciedlenie w ramach obszaru priorytetowego I, a częściowo także III.

Kierunki działań

CEL SZCZEGÓŁOWY 1. ROZSZERZENIE ZAKRESU USŁUG SPOŁECZNYCH ZGODNIE Z POTRZEBAMI MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI

Kierunek działań: Poprawa dostępu do usług wspierających rodziny

Rumia jest miastem wspierającym rodziny w trudnych sytuacjach życiowych i wzmacniającym potencjał dzieci i młodzieży. Wyrównuje ich szanse i tworzy warunki do integracji w ramach lokalnej społeczności.

Jak pokazuje diagnoza rodziny na obszarze rewitalizacji, w szczególności na Zagórzu i w mniejszym natężeniu i skali na Towarowej, doświadczają wielorakich, skumulowanych i długotrwałych problemów takich jak bezrobocie, zła sytuacja materialna, niejednokrotnie także mieszkaniowa, uzależnienia, przemoc domowa. Wszystkie te problemy mają bardzo **negatywny wpływ na rozwój dzieci i ich przyszły udział w życiu społecznym i zawodowym. Problemy rodzinne niekorzystnie wpływają także na funkcjonowanie rodziców w społeczeństwie i na rynku pracy**, prowadząc do utrwalenia złej sytuacji lub dalszego pogorszenia warunków życia całych rodzin.

W związku z tym istnieje silna potrzeba poszerzenia oferty usług społecznych o usługi, które będą:

- **wspierać rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych**, by nie doprowadzić do rozdzielenia dzieci z ich rodziną i środowiskiem oraz ułatwiać rodzicom aktywizację społeczno-zawodową
- **stymulować rozwój dzieci**, wspomagać je w przezwyciężeniu problemów psychospołecznych, wspierać rozwój ich zainteresowań, poprawiać wyniki w nauce, by poprzez wyrównanie szans przerwać zjawisko dziedziczenia ubóstwa.

Realizowane będą więc działania zapewniające **kompleksową pomoc rodzinom, w tym w szczególności działania obejmujące asystenturę rodzinną, konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapię i mediację rodzinną, pomoc prawną zwłaszcza z prawa rodzinnego, szkolenia i spotkania grup wsparcia**. Dzięki podejmowanym działaniom możliwe będzie objęcie wsparciem większej liczby rodzin, a także zwiększenie intensywności wsparcia i poszerzenie jego zakresu dla rodzin już obejmowanych pomocą.

Bardzo niepokojące są dane dotyczące dzieci w wieku przedszkolnym, zgodnie z którymi **znacznie zwiększyła się liczba dzieci z problemami adaptacyjnymi i środowiskowymi, wymagającymi wsparcia ze strony psychologa/pedagoga**. W związku z tym w ramach działań na rzecz wsparcia rodziny szczególna uwaga zostanie zwrócona na wsparcie dla młodych matek i ojców. **Konieczne jest podjęcie działań edukacyjnych dla osób spodziewających się dziecka oraz młodych rodziców na temat rozwoju dziecka i roli rodziców w tym rozwoju**, lepszego rozumienia dziecka, komunikacji z dzieckiem, stymulowania jego rozwoju.

Działania na rzecz wsparcia rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych będą zlokalizowane na terenie Zagórza, natomiast wsparcie będzie

kierowane także do mieszkańców obszarów Towarowa i Stara Rumia, oraz terenów leżących poza obszarem rewitalizacji, aby nie wprowadzać akcentów stygmatyzujących i wykluczających, lecz integrujące. Pierwszeństwo w dostępie do usług wsparcia rodziny będą miały jednak osoby z obszarów objętych rewitalizacją.

Niezbędne jest stworzenie na Zagórzu placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Powinna być ona prowadzona w formie połączonej placówki opiekuńczej, specjalistycznej i pracy podwórkowej. Będzie więc oferowała **nie tylko pomoc w nauce, organizację czasu wolnego i rozwój zainteresowań, ale także zajęcia specjalistyczne, w tym socjoterapeutyczne i terapeutyczne dla dzieci i młodzieży** sprawiających poważniejsze problemy wychowawcze. Dodatkowo placówka będzie prowadziła działania animacyjne w formie pracy podwórkowej, co będzie szczególnie istotne na początkowym etapie działania, kiedy do udziału w zajęciach trzeba będzie zachęcić dzieci i młodzież. **Dodatkowo dzięki uruchomieniu sekcji pracy podwórkowej możliwe będą działania również na obszarze Towarowa.**

Dodatkowo w ramach placówki wsparcia dziennego **utworzony zostanie klub młodzieżowy dla osób w wieku 15-24 lata.** Klub będzie chronił młodzież przed przedwczesnym wypadaniem z systemu edukacji, motywował do dalszego kształcenia, wspierał w nabywaniu kompetencji społecznych i zawodowych potrzebnych w dorosłym życiu, pomagał w wychodzeniu i odnalezieniu się na rynku pracy.

Szczególny akcent będzie położony na współpracę placówek, w tym klubu młodzieżowego, z innymi lokalnymi instytucjami i organizacjami obywatelskimi. Takie podejście pozwoli włączać dzieci i młodzież w przedsięwzięcia realizowane przez inne podmioty, korzystać z innych form wsparcia i otwierać się na nowe środowiska, co ułatwi integrację ze społecznością. W szczególności chodzi o takie instytucje jak biblioteka, szkoły, kluby sportowe i inne organizacje działające w obszarze sportu i kultury, uniwersytet trzeciego wieku, Ochotnicze Hufce Pracy, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy.

Ważne jest by placówka nie była przestrzenią wyłącznie dla dzieci i młodzieży ze środowisk zaniedbanych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. **Musi być miejscem spotkań dla dzieci i młodzieży o różnym statusie społeczno-ekonomicznym, nie może mieć charakteru stygmatyzującego.** Istotne jest usytuowanie tej placówki w ramach przestrzeni otwartej dla wszystkich mieszkańców Rumi, a więc nie tylko dla rodzin korzystających z pomocy społecznej. W przestrzeni tej powinny być realizowane nie tylko programy nastawiane na grupy

doświadczające wykluczenia społecznego, ale programy ogólnodostępne integrujące całą społeczność. **Placówka mogłaby stanowić jeden z elementów centrum aktywności i lokalnych inicjatyw, otwarte na każdego, kto chce razem z innymi mieszkańcami zrealizować wspólne przedsięwzięcie na obszarze rewitalizacji.**

Przestrzeń do funkcjonowania placówki powinna być zapewniona w oparciu o istniejące zasoby infrastrukturalne i być zlokalizowana jak najbliżej miejsca zamieszkania dzieci i młodzieży. W projektowanie i tworzenie przestrzeni zostanie włączona lokalna społeczność, w szczególności dzieci i młodzież z Zagórza, co zwiększy identyfikację mieszkańców z podejmowanymi działaniami.

Podejmowane w ramach Strategii działania ściśle **wpisują się w nurt procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych poprzez wspieranie tych usług, które silnie nakierowane są na zapobieganie umieszczaniu dziecka w pieczy zastępczej i tworzenie przyjaznych warunków do rozwoju dziecka w rodzinie i lokalnej społeczności.** Tego rodzaju profilaktyczne działania mają przyczynić się w szczególności **do zmniejszenia liczby dzieci, które trafiają do pieczy zastępczej.** Zaplanowane działania będą także pośrednio przyczyniały się także do poprawy funkcjonowania rodzin w innych sferach niż tylko pełnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Podmioty odpowiedzialne:

Inicjator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wspólnie z organizacjami obywatelskimi i podmiotami ekonomii społecznej

Źródła finansowania:

EFS, środki jst, środki Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

Wskaźniki	Wartość bazowa (2015)	Wartość docelowa (2022)
Liczba miejsc utworzonych w placówkach wsparcia dziennego na obszarze rewitalizacji	0	30
odsetek dzieci z obszaru rewitalizacji umieszczonych w pieczy zastępczej	OR: 29,6%	OR: 20%
	16	10

pomocniczo: liczba dzieci z obszaru rewitalizacji umieszczonych w pieczy		
--	--	--

Kierunek działań: Poprawa dostępu do usług dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami

Rumia jest miastem tworzącym warunki do tego, by osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością jak najdłużej pozostawały w kręgu rodziny i sąsiadów, aby nie czuły się samotne i niepotrzebne, aby ich potencjał i doświadczenia życiowe i zawodowe wspierały rozwój lokalnej społeczności.

Rumia wspiera rodziny osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, upowszechnia codzienne formy opieki nad osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnością oraz rozwija pomoc sąsiedzką.

Tworzenie dostępu do tych usług nie tylko poprawia warunki życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale może stanowić także ważny czynnik rozwojowy tych obszarów. W szczególności dzięki stymulowaniu rozwoju przedsiębiorstw społecznych świadczących te usługi.

Zwiększa się liczba osób starszych na obszarze rewitalizacji. Wraz z wiekiem osoby starsze stają się coraz bardziej niesamodzielne i wymagają dodatkowej opieki. **Obowiązki opiekuńcze najczęściej realizuje najbliższa rodzina osób starszych, głównie dzieci,** co zwiększa ryzyko ich dezaktywacji zawodowej, powoduje frustracje, zmęczenie i obniża produktywność, a w dłuższej perspektywie prowadzi do pogorszenia stanu zdrowia. Dodatkowo niejednokrotnie **opiekunowie faktyczni osób starszych często są także rodzicami w związku z tym opiekują się i wychowują dzieci. Są więc podwójnie obciążeni.** Dodatkowo nowa rola opiekuna osoby starszej wymaga od nich nowych umiejętności, ale też specjalistycznej wiedzy. Podobnych problemów doświadczają rodzice osób z niepełnosprawnościami.

Niezwykle istotną kwestią jest także **spowolnienie procesu starzenia się i dążenia do przedłużenia aktywności fizycznej i intelektualnej osób starszych.** Istotne jest także zadbanie o ich aktywność społeczną i zaangażowanie w życie lokalnej społeczności, a w szczególności w **integrację międzypokoleniową.** Osoby starsze często mieszkają samotnie, co wpływa negatywnie na ich kondycję psychofizyczną.

Zarówno ze względów społecznych, jak i finansowych istotne jest więc, by osoby starszej, jak i osoby z niepełnosprawnościami (łącznie nazywane dalej osobami niesamodzielnymi) jak najdłużej mogły pozostawać w swojej rodzinie i sąsiedztwie. W tym celu podejmowane będą kompleksowe działania wspierające opiekunów faktycznych w sprawowaniu funkcji opiekuńczych polegające na:

- zapewnieniu **dostępu dla opiekunów faktycznych osób starszych i osób z niepełnosprawnościami do niezbędnych szkoleń, wymiany doświadczeń, pomocy psychologicznej i specjalistycznego poradnictwa oraz grup wsparcia** (utworzony zostanie punkt wsparcia opiekunów faktycznych);
- **odciążeniu opiekunów faktycznych osób starszych i osób z niepełnosprawnościami dzięki działaniom koncentrującym się na zwiększeniu dostępu do dziennych form pomocy** dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami oraz dostępu do usług całodobowego pobytu krótkookresowego w zastępstwie za opiekunów faktycznych. Miejsca krótkookresowego pobytu będą rodzajem wsparcia w sytuacjach kryzysowych, ale także rodzajem pomocy wytchnieniowej dla opiekunów. W celu zapewnienia opieki doraźnej wydzielone zostaną miejsca w punkcie pobytu dziennego, w zależności od potrzeb (utworzone zostaną dzienne domy pomocy, kluby seniora oraz środowiskowy dom samopomocy);
- zapewnieniu **dostępu do usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami**, które będą wsparciem dla osób z niepełnosprawnościami ale odciążą także opiekunów faktycznych (utworzone zostanie centrum usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami).

W celu zapewnienia dostępu do dziennych form pomocy:

- **utworzone zostaną dzienne domy pomocy dla osób niesamodzielnych (starszych lub niepełnosprawnych)**, zapewniające całodzienne usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz aktywizację w sferze fizycznej, intelektualnej oraz społecznej. W domach tych oprócz miejsc dziennych będą funkcjonować także miejsca całodobowe (hostele), w których osoby niesamodzielnie będą mogły przebywać przez krótki czas w sytuacji, gdy sprawowanie opieki przez opiekuna faktycznego nie będzie możliwe tj. w sytuacjach nagłych (np. gdy opiekun faktyczny zachoruje, ulegnie wypadkowi, trafi do szpitala) albo zaplanowanych (np. gdy opiekun

wymaga leczenia, hospitalizacji, rehabilitacji zdrowotnej, potrzebuje się zregenerować i nabrać sił podczas urlopu).

- **utworzone zostaną kluby seniora jako miejsca przeciwdziałania marginalizacji i osamotnieniu seniorów.** Kluby seniora będą służyć nie tylko rozwijaniu zainteresowań, ale także będą przestrzenią do działalności prozdrowotnej (np. edukacji zdrowotnej, spotkania z lekarzami), kulturalnej, edukacyjnej (np. korzystanie z internetu), sportowej. Będą także miejscami, w których seniorzy mogą uzyskać wsparcie psychologów, skorzystać z poradnictwa rodzinnego czy pomocy prawnej,
- powstanie środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ponadto, **powstaną punkt wsparcia opiekunów osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz centrum usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami.**

Dzienne domy pomocy lub kluby seniora zostaną ulokowane we wszystkich trzech obszarach rewitalizacji, przy czym na Zagórzu zostanie stworzona największa liczba miejsc dziennego pobytu.

Równolegle do rozwoju wsparcia dla opiekunów faktycznych i rozwoju dziennych form pomocy podjęte zostaną **działania mające zwiększyć wykorzystanie sąsiedzkich usług opiekuńczych. Taki rodzaj usług jest szczególnie ważny w sytuacji, gdy osoby niesamodzielne mieszkają samotnie i nie mogą liczyć na pomoc rodziny.** Sąsiedzkie usługi opiekuńcze to usługi, w których osoby zaufane z najbliższego kręgu sąsiedzkiego świadczą codzienną pomoc osobom niesamodzielnym (np. pomoc w zakupach, w przygotowaniu posiłków, sprzątanii, dotarciu do lekarza itp.) w formie wolontariatu lub w zamian za wynagrodzenie. Prowadzone będą m.in. **działania informacyjne i szkoleniowe dla osób, które będą świadczyć usługi opiekuńcze. Program wsparcia dla rozwoju usług sąsiedzkich będzie wdrożony pilotażowo na obszarze Starej Rumi, a następnie wdrożony na pozostałych obszarze rewitalizacji.** Może on być szansą na aktywizację zawodową osób z obszaru objętego rewitalizacją.

Wszystkie usługi opiekuńcze i asystenckie będą realizowane co najmniej na poziomie standardów określonych w ramach *Wytycznych Ministra Rozwoju i Finansów w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z udziałem*

środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne:

Inicjator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wspólnie z organizacjami obywatelskimi i podmiotami ekonomii społecznej, organizacje obywatelskie i podmioty ekonomii społecznej

Źródła finansowania:

EFS, środki jst,

Wskaźniki	Wartość bazowa (2015)	Wartość docelowa (2022)
Liczba miejsc utworzonych w dziennych formach pomocy dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym w: a) dziennych domach pomocy b) klubach seniora w tym: c) Liczba miejsc całodobowego krótkookresowego pobytu w zastępstwie za opiekunów faktycznych	0	90 w tym: a) 54 b) 30 c) 6
Liczba asystentów osób z niepełnosprawnościami	Bd.	5
Liczba osób świadczących sąsiedzkie usługi społeczne	Bd.	50

Kierunek działań: poprawa dostępu do edukacji przedszkolnej

Z diagnozy wynika, że na obszarze Gminy Rumia brakuje miejsc dla wszystkich chętnych do udziału w publicznej edukacji przedszkolnej i że tendencja ta będzie

się utrzymywać w kolejnych latach. W związku z tym pożądane jest **zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych** w celu umożliwienia wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat z Rumi, w tym dzieciom z obszaru rewitalizacji, udziału w edukacji przedszkolnej. Część nowych miejsc przedszkolnych zlokalizowana na obszarze rewitalizacji. Placówki wychowania przedszkolnego dla 50 dzieci powstaną na Zagórze.

Jednocześnie konieczne jest **zwiększenie liczby specjalistów zatrudnionych w już istniejących ośrodkach wychowania przedszkolnego na obszarze rewitalizacji, w tym w szczególności logopedów, psychologów oraz kadry niezbędnej do zapewnienia wysokiej jakości edukacji dla dzieci z niepełnosprawnościami** (asystentów dziecka z niepełnosprawnością i innych specjalistów ds. dzieci z niepełnosprawnościami, specjalistów ds. wczesnego wspomaganie rozwoju). Priorytetem w zakresie kadry odpowiedniej dla dzieci z niepełnosprawnościami są Przedszkole „pod Topolą” na Zagórze oraz Oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej nr 6 na obszarze Towarowa, gdzie uczęszcza najwięcej dzieci z dysfunkcjami i niepełnosprawnościami.

Jednocześnie niezbędne są inwestycje infrastrukturalne. **Przystosowanie infrastruktury do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami w przedszkolach na obszarze rewitalizacji,** gdzie uczęszcza najwięcej dzieci z dysfunkcjami i niepełnosprawnościami tj. w Przedszkolu pod Topolą na Zagórze oraz Oddziałach przedszkolnych przy Szkole Podstawowej nr 6.

Podmioty odpowiedzialne:

Inicjator: Urząd Miasta, Wydział Edukacji, Kultury i Sportu

Źródła finansowania:

EFS, środki jst, budżet państwa

Wskaźniki	Wartość bazowa (2015)	Wartość docelowa (2022)
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolach	167	0
Liczba nowych miejsc przedszkolnych na obszarze rewitalizowanym	-	50

CEL SZCZEGÓŁOWY 2. POPRAWA JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH REALIZOWANYCH W MIEŚCIE RUMI

Kierunek działania: Stworzenie partycypacyjnego systemu monitorowania dostępności i jakości usług społecznych

Istnieją systemowe **braki w dostępie do danych na temat potrzeb (zwłaszcza potrzeb średnio i długoterminowych)** w zakresie usług społecznych i nie jest to cechą właściwą wyłącznie Rumi, ale problemem większości samorządów na poziomie lokalnym i regionalnym planujących rozwój usług społecznych. Dostępne dane obrazują dotychczasowy poziom uczestnictwa w usługach społecznych, natomiast brakuje danych prognostycznych.

Niewątpliwą trudność w planowaniu usług stanowi fakt, że samorządy dysponują przede wszystkim danymi dotyczącymi usług społecznych dostarczanych przez swoje jednostki podległe. **Nie mają natomiast danych na temat usług świadczonych w sposób nieformalny przez rodzinę czy sąsiadów, a także przez sektor społeczny** (organizacje pozarządowe i sektor ekonomii społecznej) oraz prywatne przedsiębiorstwa. Co utrudnia pełny obraz sytuacji.

Dodatkowo **część usług społecznych jest w początkowej fazie rozwoju**, co więcej dostarczane są one głównie przez sektor pozarządowy (jak usługi asystenckie dla osób z niepełnosprawnościami, które nie są uregulowane w systemie prawnym, mimo że stanowią dla osób z niepełnosprawnościami szansę na niezależne życie). **W związku z tym nie są prowadzone statystyki dotyczące świadczenia tych usług**, a tym bardziej nie ma danych nt. zapotrzebowania na nie (np. nie ma danych dotyczących liczby asystentów osób z niepełnosprawnościami czy liczby osób korzystających z tych usług).

Biorąc pod uwagę te braki informacyjne, trudno jest zaplanować niektóre rodzaje usług, zadbać o ich trafność, skuteczność, efektywność. W związku z powyższym, podjęte zostaną działania mające zlikwidować braki informacyjne. W tym celu **opracowane zostanie kompleksowe narzędzie służące:**

- **uzupełnieniu wiedzy o dostępności i potrzebach** w odniesieniu do tych usług, w przypadku których braki informacyjne są największe, a więc w zakresie usług wsparcia opiekunów faktycznych oraz usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami.
- **zintegrowaniu informacji nt. usług społecznych świadczonych przez podmioty publiczne i niepubliczne.** W tym celu wykorzystane będą dostępne narzędzia w szczególności ocena zasobów pomocy społecznej, które zostanie

rozbudowane o informacje dotyczące usług świadczonym przez inne podmioty. Realizacja tego zadania wymagać będzie włączenia w proces przedstawicieli organizacji pozarządowych i sektora ekonomii społecznej. Do rozważenia jest także udział przedstawicieli przedsiębiorców.

- **badaniu potrzeb w zakresie dostępności usług**, nie tylko na podstawie danych historycznych (na temat liczby osób, którym odmówiono skorzystania z usługi), ale także na podstawie prognoz średnio- i długoterminowych (odpowiednio 3- i 7-letnich).
W badanie potrzeb włączeni zostaną mieszkańcy Rumi.
- **ocenie jakości usług, w tym z zaangażowanie mieszkańców Rumi** w proces oceny jakości, gdyż jedną z podstawowych zasad monitorowania jakości usług jest opinia tych, którzy z usług korzystają. Dlatego mieszkańcy Rumi powinni mieć wpływ nie tylko na skalę realizowanych usług i formy ich świadczenia, ale także na ocenę jakości usług.
- monitorowaniu wysokości kosztów funkcjonowania jednego miejsca świadczenia poszczególnych rodzajów usług.

Narzędzie do monitorowania dostępności i jakości usług społecznych będzie rodzajem metodologii

i zbiorem zasad dotyczących m.in. częstotliwości zbierania informacji o potrzebach, formy zbierania tych informacji, zakres informacji, podmioty odpowiedzialne za zbieranie informacji, zasady udziału mieszkańców w badaniu potrzeb, zasady publikacji tych informacji itp.

Istotne jest, by narzędzie:

- gromadziło dane dla wszystkich rodzajów usług objętych strategią a dane dotyczyły całego miasta z wyodrębnieniem danych dla obszaru rewitalizacji.
- uwzględniało zaangażowanie lokalnych organizacji obywatelskich oraz mieszkańców Rumi w badanie i prognozowanie potrzeb oraz ocenę jakości usług.

W tworzenie narzędzia będą włączone organizacje obywatelskie i inne podmioty ekonomii społecznej. Do rozważenia jest także włączenie w proces przedsiębiorstw.

Narzędzia będzie wykorzystywane do wspierania procesu podejmowania decyzji przy tworzeniu oferty usług społecznych dla mieszkańców Rumi przez władze miasta i podmioty publiczne oraz niepubliczne.

Ważnym elementem wpływającym na dostępność usług jest właściwa polityka informacyjna o tym jakie podmioty świadczą określone rodzaje usług i na jakich zasadach, w szczególności

gdy z pewnych usług można skorzystać z wielu miejscach, gdy świadczone są zarówno przez podmioty publiczne, społeczne i prywatne. W związku z tym opracowane będą zasady informowania mieszkańców o dostępnych usługach.

Podmioty odpowiedzialne:

MOPS przy współudziale Naczelnika Wydziału Polityki Społecznej i Wydziału Rozwoju i organizacji obywatelskie

Źródła finansowania:

środki jst

Wskaźniki	Wartość bazowa (2015)	Wartość docelowa (2019)
Wdrożone kompleksowe narzędzie do monitorowania dostępności i jakości usług społecznych przy zaangażowaniu mieszkańców i organizacji obywatelskich	0	1

Kierunek działania: Wprowadzenie mechanizmów gwarantowania wysokiej jakości usług

Informacje wygenerowane w ramach kompleksowego narzędzia do monitorowania dostępności i jakości usług społecznych będą wykorzystywane do poprawiania dostępności do poszczególnych rodzajów usług ale będą także dostarczać ważnych informacji o jakości usług. Będą więc wykorzystywane do poprawy jakości poprzez tworzenie i udoskonalanie standardów usług.

Dla zapewnienia wysokich standardów usług kluczowe jest **zagwarantowanie wystarczającej liczby specjalistów świadczących poszczególne rodzaje usług oraz zapewnienie wysokich kwalifikacji i kompetencji kadr**, które je świadczą.

W związku z tym **opracowane zostaną lokalne minimalne i optymalne standardy wybranych rodzajów usług**. Standardy te mogą dotyczyć zasad pracy i współpracy z kluczowymi partnerami, wykorzystywania innowacyjnych metod pracy, wzrostu liczby ekspertów przypadających na osobę lub grupę osób itp. Celem tych działań nie jest zastępowanie nowymi standardami, tych które istnieją w prawie lub innych dokumentach (np.

rekomendacjach ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego czy wytycznych stworzonych na potrzeby wdrażania środków europejskich) dla poszczególnych usług, tylko dostosowanie tych standardów do lokalnych uwarunkowań i potrzeb w granicach wyznaczonych przez prawo i te dokumenty.

Ponadto, zostanie opracowana **metoda identyfikowania luk kompetencyjnych i potrzeb szkoleniowych kadr** świadczących te usługi oraz **przestrzeń do wymiany doświadczeń między realizatorami usług z różnych sektorów: publicznego i niepublicznego. Organizowane będą wspólne spotkania i szkolenia dla kadr** z różnych sektorów co będzie sprzyjało sieciowaniu i lepszej współpracy.

Podmioty odpowiedzialne:

MOPS przy współdziale Naczelnika Wydziału Polityki Społecznej i Wydziału Rozwoju i organizacje obywatelskie

Źródła finansowania:

środki jst

Wskaźniki	Wartość bazowa (2015)	Wartość docelowa (2022)
Opracowane i wdrożone minimalne standardy dla poszczególnych rodzajów usług	0	1

CEL SZCZEGÓŁOWY 3. ZWIĘKSZENIE UDZIAŁU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH I SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ W ŚWIADCZENIU USŁUG SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE RUMI

Kierunek działań: Tworzenie przyjaznych warunków dla organizacji obywatelskich i innych podmiotów ekonomii społecznej do świadczenia usług społecznych, w tym w szczególności do lokowania działalności na obszarze rewitalizacji

Z punktu widzenia ożywienia obszaru rewitalizacji pożądane jest włączenia sektora obywatelskiego

i sektora ekonomii społecznej w inicjatywy wspierające rozwój usług społecznych. Ze względu

na stosunkowo niewielką liczbę organizacji obywatelskich działających na obszarze rewitalizacji należy dążyć do tworzenia nowych podmiotów na tym obszarze, ale i przyciągać podmioty działające w innych częściach Rumi i województwa pomorskiego, zwłaszcza z obszaru metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot.

Jednym z najważniejszych kierunków działań będzie **zwiększenie przez władze publiczne liczby i wartości zleceń i zakupów usług społecznych u organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej**, w szczególności poprzez wykorzystanie możliwości:

- zlecania zadań publicznych w obszarze usług społecznych zgodnie z ustawą z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- zakupu usług dotyczących realizacji zadań publicznych na zasadach i w trybie określonych w przepisach o zamówieniach publicznych
- zakupu usług dotyczących realizacji zadań publicznych zgodnie z art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych.

Opracowane **zostaną wytyczne i podręcznik dla instytucji podległych miastu w zakresie zlecania zadań i zakupów u organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej** (ze szczególnym uwzględnieniem usług społecznych) oraz wspólne dla wszystkich jednostek ogólne zasady współpracy z sektorem pozarządowym i sektorem ekonomii społecznej (w szczególności w zakresie usług społecznych). Wśród urzędników promowane będą dobre praktyki w tym zakresie oraz tworzona będzie przestrzeń do wymiany doświadczeń (np. spotkania). Opracowana zostanie procedura wprowadzenia wieloletnich umów przy zlecaniu zadań (3-letnich). **Organizowane będą szkolenia dla pracowników kluczowych dla rozwoju usług społecznych instytucji publicznych**, przy wsparciu z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Gdańsku i właściwego terytorialnie ośrodka wsparcia ekonomii społecznej. Dodatkowo podjęte będą działania usprawniające politykę informacyjną dotyczącą zlecania zadań i zakupów usług społecznych u organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej polegające w szczególności na **integrowaniu w jednym miejscu wszystkich informacji o konkurach, a także o przetargach i zakupach nieobjętych Prawem zamówień publicznych uwzględniających społeczne aspekty lub preferujących podmioty ekonomii społecznej jako dostawców usług**.

Ponadto stworzona zostanie **procedura preferencyjnego udostępniania nieruchomości znajdujących się w zasobie miasta na potrzeby działalności organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw społecznych świadczących lub zamierzających świadczyć usługi społecznej**. Procedura ta będzie opracowana dla całego miasta, jednak

ze szczególnie korzystnymi warunkami dla tych podmiotów, które będą realizowały usługi na obszarze rewitalizacji.

Dodatkowo **uruchomiony zostanie mechanizm małych grantów dla realizacji oddolnych inicjatyw na obszarze rewitalizacji**, zarówno dla organizacji obywatelskich, jak i grup nieformalnych. Mechanizm ten będzie dotyczył różnych sfer aktywności mieszkańców, jednak pożądane jest uwzględnienie w formule tego mechanizmu preferencji dla działań z zakresu usług społecznych oraz podmiotów świadczących takie usługi.

Podjęta zostanie współpraca z właściwym terytorialnie ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej (OWES) na rzecz animacji lokalnej i inkubacji przedsiębiorstw społecznych świadczących usługi społeczne. Instrumenty będące w dyspozycji OWES m.in. dotacje na tworzenie miejsc pracy w formie przedsiębiorstw społecznych pomogą realizować cele nie tylko dotyczące rozwoju usług społecznych, ale również aktywizacji zawodowej mieszkańców Rumi, w szczególności z obszaru rewitalizacji.

Podmioty odpowiedzialne:

MOPS przy współudziale Naczelnika Wydziału Polityki Społecznej i Wydziału Rozwoju Miasta

Źródła finansowania:

środki jst, EFS

Wskaźniki	Wartość bazowa (2015)	Wartość docelowa (2022)
Opracowane i stosowane wytyczne i podręcznik dla instytucji podległych miastu w zakresie zlecania zadań i zakupów u organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej (ze szczególnym uwzględnieniem usług społecznych)	0	1
Opracowana procedura preferencyjnego udostępniania nieruchomości znajdujących się w zasobie miasta na potrzeby działalności organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw	0	1

społecznych świadczących lub zamierzających świadczyć usługi społecznej		
Działający mechanizm małych grantów dla realizacji oddolnych inicjatyw na obszarze rewitalizacji z preferencjami dla usług społecznych na obszarze rewitalizacji	0	1

System realizacji i monitorowania

Koordinacja i monitorowanie oraz ewaluacja

Za koordynację realizacji Strategii rozwoju usług społecznych dla obszaru rewitalizacji miasta Rumia odpowiada MOPS przy współudziale Naczelnika Wydziału Spraw Społecznych oraz Wydziału Rozwoju Miasta. we współpracy z Zespołem ds. Rewitalizacji.

W ramach Zespołu powołana zostanie grupa ds. koordynacji, wdrażania i monitorowania Strategii. Pracą grupy będzie kierował dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rumi. W pracach nad grupą roboczą będzie uczestniczył Naczelnik Wydziału Spraw Społecznych oraz Wydziału Rozwoju Miasta Rumi. W skład grupy roboczej wejdą również przedstawiciele Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu. Do udziału w pracach grupy zostaną zaproszeni także przedstawiciele lokalnych organizacji obywatelskich oraz sektora ekonomii społecznej, w tym w szczególności ekspertów w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz reprezentantów organizacji działających na rzecz osób starszych.

Pożyczany jest udział w grupie przedstawicieli Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wejherowie, Powiatowego Urzędu Pracy w szczególności osób odpowiedzialnych za pieczę zastępczą (istotne osoby z punktu widzenia wychodzenia z pieczy zastępczej pełnoletnich mieszkańców Rumi oraz powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych) oraz usługi na rzecz osób z niepełnosprawnością, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi w kontekście zadań powiatu związanych ze świadczeniem usług na rzecz osób z niepełnosprawnością. Ważnym partnerem przy realizacji Strategii jest także ośrodek wsparcia ekonomii społecznej.

Jeśli pojawi się taka konieczność, do udziału w pracach grupy lub do wsparcia merytorycznego, zapraszani będą eksperci lub instytucje zewnętrzne. Preferowane będzie korzystanie ze wsparcia merytorycznego finansowanego przez zewnętrzne podmioty publiczne.

Rekomendowane jest włączenie w prace grupy, w zależności od tematyki i potrzeb, przedstawicieli Miejskiej Biblioteki Publicznej, Miejskiego Ośrodka Kultury, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, Straży Miejskiej. Podmioty te choć potencjalnie nie odpowiadają wprost za dostarczanie usług, o których mowa w *Strategii* stanowią ważne ogniwa lokalnego „ekosystemu”. Są bardzo ważnymi aktorami mogącymi wypełnić treścią działania podejmowane w ramach placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży czy dziennych domów pomocy i klubów seniora. Mogą proponować lub wspólnie opracowywać programy lub przedsięwzięcia angażujące różne podmioty świadczące usługi społeczne i wzmacniające jednocześnie integrację międzypokoleniową (np. uczestnicy klubów seniora czytają

przedszkolakom lub wykonują z nimi rękodzieło), budujące zaufanie między sąsiadami (np. *book sharing* – wzajemne pożyczanie książek z prywatnych zasobów w ramach społeczności lokalnej, udostępnianie książek w ramach małych wolnych bibliotek, zaangażowanie uczestników – seniorów, dzieci, młodzież do współtworzenia takich małych wolnych bibliotek), zwiększające poziom bezpieczeństwa (np. bezpieczny senior, w tym jak reagować na oszustwa „na wnuczka”).

Główne zadania grupy to:

- koordynacja wdrażania monitorowanie postępów osiągnięcia celów Strategii,
 - aktualizacja Strategii (jeżeli zaistnieje taka potrzeba, w szczególności taka potrzeba może pojawić się po ewaluacji śródkresowej lub wdrożeniu systemu monitorowania i oceny dostępności i jakości usług społecznych);
 - wsparcie Wydziału Rozwoju Miasta w koordynacji realizacji strategii;
 - przygotowanie okresowych informacji dla Zespołu ds. Rewitalizacji o postępach w realizacji Strategii (o podejmowanych działaniach – nie rzadziej niż raz na pół roku, o poziomie osiągniętych wskaźników – raz w roku, o problemach w realizacji i podejmowanych środkach zaradczych);
 - przygotowanie rekomendacji i wniosków dotyczących rozwoju usług społecznych na obszarze rewitalizacji i przedstawianie ich Zespołowi ds. Rewitalizacji;
 - zadbanie o spójność działań podejmowanych w ramach Strategii z pozostałymi działaniami
- w zakresie polityki społecznej podejmowanymi przez miasto i jego jednostki podległe realizowanymi w ramach innych programów, szczególności w ramach programu rewitalizacji (np. o sekwencyjność działań).

Grupa prowadzić będzie systematyczną pracę. Spotkania odbywać się będą z częstotliwością zależną od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na kwartał. Głównymi realizatorami działań zaplanowanych w Strategii są: MOPS i Wydział Edukacji, Kultury i Sportu przy bardzo istotnym zaangażowaniu organizacji obywatelskich i sektora ekonomii społecznej.

Realizacja programu podlega ewaluacji śródkresowej (w 2020 r. na podstawie danych za 2019 r.) i końcowej (w 2023 r. na podstawie danych z 2022 r.). Ewaluacja końcowa będzie miała charakter ewaluacji zewnętrznej. W proces ewaluacji zostaną włączeni mieszkańcy Rumi.

Ewaluacja i monitorowanie Strategii będą prowadzone w powiązaniu z monitorowaniem i ewaluacją Gminnego Programu Rewitalizacji.

Wnioski z ewaluacji *Strategii* posłużą przygotowaniu jej drugiej edycji, która będzie obowiązywać od 2023 do 2030 roku, czyli w drugiej części okresu realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji* oraz *Strategii Rozwoju Miasta Rumi*.